

“Тасдиқ мекунам”

Ректори Донишгоҳи давлатии
Муносибати Тоҷикистон, доктори
Илмҳои таърих, профессор
Ибодуллозода А.И
_____ соли 2023

ТАҚРИЗИ

муассисаи пешбар ба диссертатсияи Давлятбоева Сарвиноз Абдумаликовна дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш (дар мисоли Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов)”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст

Муҳтавои таҳқиқоти диссертатсионии Давлятбоева Сарвиноз Абдумаликовна дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш (дар мисоли Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С.Раҳимов)” ба шиносномаи ихтисоси илмии 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот: аз он ҷумла, ба банди 3 – «Антропологияи педагогӣ» (низомҳои /шароитҳои/ рушди шахс дар чараёни таълим, тарбия, таҳсилот;), банди 4 – «Назария ва концепсияи таълим» (қонуниятҳо, принципҳои таълими кӯдак дар давраҳои гуногуни ба камол расидани ӯ; фардиқунонӣ ва тафриқии таълим; намудҳо ва амсилаҳои таълим, доираи татбиқи онҳо; технологияҳои таълим; концепсияҳои рушди таъминоти таълимӣ-тарбиявӣи раванди таълим ва воситаҳои таълим, махсусиятҳои таълим дар зинаҳои гуногуни таҳсилот) мутобиқат дорад.

Саҳми илмии довталаб дар ҳалли масъала ва коркарди мавзуи илмӣ.

Мубрамии мавзуи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихобнамудаи Давлятбоева Сарвиноз Абдумаликовна бо он муайян карда мешавад, ки таҳқиқоти мазкур аз низомбандии маълумот оид ба масъалаҳои мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ, чамъоварии маълумоти озмоишӣ, таҳлил ва чамъбасткунии натиҷаҳо, пешниҳоди хулосаҳои асосии диссертатсия иборат мебошад. Инсони асри XXI бояд ба таври доимӣ салоҳиятҳои

асосии худро такмил диҳад, то ба ӯ имкон диҳанд, мушкилоти мухталифи дорои хусусияти шахсӣ ва иҷтимоиро бомуваффақият ҳал кунанд. Дар номгӯи салоҳиятҳои мазкур мустақилият мавқеи махсусро ишғол менамояд, ки асос ва шартҳои рушди босамари салоҳиятҳои дигар, аз ҷумла, муошират, эҷодкорӣ, роҳбарӣ, тафаккури интиқодӣ ва ғайра мебошад.

Ба муаллиф муяссар шудааст, ки вижагиҳои методологӣ ва педагогии таълими сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзишро муайян карда, шароити педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш ошкор сохтааст. Механизмҳои таъмини тайёрии омӯзгор ба ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш муайян карда шуда, роҳандозӣ намудани таҳқиқоти озмоишии шароитҳои педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов бо ҷорӣ намудани самти ташкили раванди таҳсилот мутобиқ бо модели таълим фанни «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш» мусоидат хоҳад кард. Инчунин мумкин аст фанни таълимии «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш» дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҷорӣ карда шавад.

Аҳамияти таҳқиқоти диссертатсионии Давлятбоева Сарвиноз дар он аст, ки бо имконияти истифодаи натиҷаҳои он дар таълими фанни таълимии «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш», дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов ва дигар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ роҳандозӣ карда шавад. Маводи назариявӣ ва методии таҳқиқоти диссертатсиониро оянда дар таҳияи нақша ва барномаи фанни мазкур истифода бурдан мумкин аст.

Аз ин лиҳоз, мавзӯи барои таҳқиқоти диссертатсионӣ интихобнамудаи доктара Давлятбоева Сарвиноз дар шароити муосир бениҳоят муҳим ва дорои аҳамияти махсуси назариявӣ амалӣ буда, он бо дарназардошти талаботи замони муосир тавсияҳои илмӣ - амалӣ, ки ташаккули самараноки мавқеи донишҷӯёнро дар таълими фанни таълимии «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш» таъмин мекунад, таҳия ва барои дифоъ пешниҳод шудааст.

Муаллифи диссертатсия мақсади таҳқиқот ва фарзияи онро дуруст муайян карда, барои анҷом додани пажӯҳиши илмӣ ҳаллу фасли проблемаҳои муҳимро ба монанди: ҷустуҷӯ, муайянсозӣ ва асосноккунии роҳу усулҳои самараноки ҳалли проблемаи шароитҳои

педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзишро барои Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов ва дигар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намудааст, агар:

- яке аз паҳлуҳои раванди таълим, ки дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С.Раҳимов ба роҳ монда шудааст, бояд фаъолнокии маърифатӣ ҳамчун унсури ҳатмии ташаккули шахсияти мутахассиси оянда дар шакли фаъолияти марҳилавӣ бошад, ки ба донишҷӯён имконияти мустақилона ҳал кардани масъалаҳои фаъолнокии маърифатиро бо истифода аз машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш фароҳам месозад;

- барои муайян кардани дараҷаи фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С.Раҳимов дар соҳаи тарбияи ҷисмонӣ дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш доир ба ҳар як унсури он меъёрҳои зарурӣ ташаккул дода шаванд;

- барои ташаккули самараноки фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш бояд шароити зарурии педагогӣ фароҳам оварда шаванд;

- барои ташаккули босифат ва ҳадафманди фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов бояд амсила (модел)-и босифати ташаккули фаъолнокии маърифатӣ дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш таҳия карда шавад.

Таҳлилу баррасии натиҷаҳои дар чараёни таҳқиқот ва корҳои таҷрибавӣ-озмоишии бадастовардаи унвонҷӯй Давлятбоева Сарвиноз Абдумаликовна аз он далолат мекунанд, ки фарзияҳои аз ҷониби муаллифи диссертатсия пешниҳодшуда тасдиқи амалии худро ёфтаанд.

Дар боби якуми диссертатсия асосҳои назариявӣю методологӣ ва вижагӣҳои педагогии машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ, зарурати ба барномаҳои таҳсилоти муассисаҳои таҳсилоти олии касбии тарбияи ҷисмонӣ ва варзиши Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намудани фанни «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш» ва аҳаммияти он баррасӣ мешавад. Илова бар ин, боби мазкур ба таҳлили методологияи таълими ин фан, инчунин хусусиятҳои педагогии он бахшида шудааст. Шароитҳои педагогии дар боби якум баёншуда, ки барои ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ

дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш заруранд, дар бар гирифта, унвонҷӯ аз асарҳои илмии олимони ватанӣ ва хориҷӣ фаровон истифода карда, қайд мекунад, ки баъди таҳлили иҷрои лоиҳаҳо дар соҳаи варзиши иҷтимоӣ, мо ба ҳулосае омадем, ки варзиши оммавӣ дар Тоҷикистони муосир дар ҳолати номуайяни қарор дорад, ки он ба як қатор номувофиқатиҳои ҷиддӣ вобаста аст. Ин номувофиқатӣ ба шароити мухталифи ташаккули варзиши оммавӣ дар собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ва дар замони муосир вобаста аст. Иштироки ҳатмӣ дар чорабиниҳои варзишӣ ва фарогирии оммавии он аз муҳимтарин хусусиятҳои варзиши оммавии шӯравӣ мебошад. Яъне, метавон гуфт, ки дар замони шӯравӣ дар муносибат ба варзиши оммавӣ як навъ унсури иҷборӣ (маҷбурӣ) ба мушоҳида мерасид.

Давлятбоева Сарвиноз пешниҳод мекунад, ки таҳлили мо ба баррасии аҳаммият ва зарурати ба барномаи таълими муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид намудани фанни «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш» таъя мекунад.

Сотсиология ҳамчун илм дар бораи муносибатҳои байни одамон ва муносибатҳои иҷтимоии онҳо, дар байни илмҳои дигари ҷомеашиносӣ ва инсоншиносӣ мавқеи пешсафро ишғол мекунад.

Дар диссертатсия таъкид карда мешавад, ки дар марҳилаи ҳозира сотсиологияи варзиш ва фаъолияти тарбияи ҷисмонӣ бо таҳқиқоти сершумори маҷмуии дорои хусусиятҳои мураккаб арзи вуҷуд намудааст. Мақсади чунин таҳқиқот муайян кардани табиат ва фактҳои рушди варзиш ва тарбияи ҷисмонӣ, нақши онҳо дар ташаккули шахсият мебошад.

Барои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш саволҳои, ки ба ҷанбаҳои иҷтимоии варзиш ва фаъолияти тарбияи ҷисмонӣ тааллуқ доранд, ҷавобҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснокшударо талаб мекунанд. Ба шарофати таҳқиқоти мушаххаси сотсиологӣ мо метавонем ба саволҳои додашуда посух диҳем.

Шароити педагогиро бояд маҷмуи омилҳои маҳсулофардонист, ки барои ноил шудан ба мақсади муайян дар раванди таълим (дар ҳолати мо – дар ҷараёни ҳамкории самарабахши байни омӯзгор ва донишҷӯ) мусоидат мекунад.

Муаллифи таҳқиқот оид ба ҳар як масъалаи дар зербобҳо баррасишуда андешаҳои шахсии худро аз назари интиқодӣ баён сохта, вобаста ба онҳо пешниҳоду тавсияҳо манзур кардааст.

Дар боби дуюми диссертатсия, ки ба Таҳқиқоти озмоишии шароитҳои педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён

дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов бахшида шудааст, масъалаҳои омодагии омӯзгорон ба ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар раванди машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш мавриди омӯзиш ва баррасӣ қарор гирифта, самтҳои ташкили раванди таълим мувофиқи амсила (модел)-и педагогии таълими фанни таълимии «Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш таҳлил ёфтаанд, инчунин натиҷаҳои корҳои таҷрибавии дахлдор оварда шудаанд.

Озмоиши амсила (модел)-и таҷрибавӣ ва шароитҳои педагогии зарурӣ барои ташаккули фаъолнокии маърифатӣ дар байни донишҷӯён аз фанни сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш аз соли 2016 дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов гузаронида шудааст. Чунин тарзи интихоби факултетҳо бо тақрибан якхела будани сатҳи таъминоти моддию техникаи раванди таълим, шумораи муқоисашавандаи донишҷӯён, вижагиҳои онҳо аз ҷиҳати саломатӣ, фаъолияти таълимӣ ва сатҳи заминавии рушди фаъолнокии маърифатӣ вобаста аст.

Дар диссертатсия қайд карда мешавад, ки дар рафти таҳқиқ нақш ва мавқеи «Сотсиологияи варзиш ва тарбияи ҷисмонӣ» дар ҳаёти минбаъдаи хатмкунандагон мавриди таваҷҷуҳи хос қарор гирифт. Дар давраи яқум аз ҳисоби донишҷӯёни факултетҳои Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов ҳаёти гурӯҳҳои назоратӣ ва таҷрибавӣ тартиб дода шуд.

Дар доираи марҳилаи дуҷуми таҳқиқот гурӯҳҳои ГО-2 ва ГН-2 ташкил карда шуда, мазмуни таҷрибавии корҳои таълимӣ оид ба сотсиологияи варзиш ва тарбияи ҷисмонӣ ислоҳ шуда, шароитҳои педагогии дар рафти омӯзиш муайяншуда, ба марҳилаи ибтидоии раванди таълим дар соҳаи сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш амалӣ карда шуд.

Иштирокчиёни ҳар як гурӯҳ вобаста ба сифати иҷрои супоришҳо ба ду категория тақсим карда шуданд. Ба категорияи яқум донишҷӯёне дохил мешуданд, ки супоришро иҷро кардаанд, ба категорияи дуҷум - онҳое, ки аз уҳдаи он набаромадаанд. Эътимоднокии натиҷаҳо бо истифода аз ҷадвалҳои бисёрмайдон муайян карда шуд, ки имкон медиҳад, кори гурӯҳҳои гуногунро бо ҳамдигар муқоиса кунем.

Дар рафти корҳои озмоишӣ мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти озмоишӣ ҳалли худро ёфта, бо истифода аз усулҳои эмпирикии мухталиф натиҷагирӣ ва ҷамъбаст карда шудаанд.

Натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ ва корҳои озмоишӣ, ки дар шакли хулосаи бобҳо, хулосаҳои умумӣ ва тавсияҳои методӣ коркард ва пешниҳод шудаанд, аз он шаҳодат медиҳанд, ки аз ҷониби муаллифи диссертатсия таҳқиқоти дорои арзиши баланди илмиву амалӣ мураттаб шудааст ва истифодаи натиҷаҳои таҳқиқот дар амалияи таълим бе шак ба ташаккули салоҳиятҳои донишҷӯён дар соҳаи сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш мусоидат хоҳад кард.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ: навгонӣ, аҳамияти илмӣ ва амалии таҳқиқоти диссертатсионӣ.

Навгонии илмӣ таҳқиқот дар он зоҳир мешавад, ки муаллифи кори таҳқиқотӣ асосҳои методологии омӯзиши проблемаи муносибатҳои назариявӣ, методологӣ ва ҷаҳоннокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбиро дар мисоли Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С.Раҳимов зимни машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш мушоҳида намуда, моҳият ва хусусиятҳои рушди онро бо истифода аз усули масъалагузорӣ ошкор намуда, инчунин зарурати ворид намудани ин мафҳум ба ҳадафҳои бамиёнгuzоштаи муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ исбот кардааст.

Инчунин алоқамандии ташаккули ҷаҳоннокии маърифатӣ дар мисоли донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбиро бо салоҳиятҳои асосие, ки барои мутахассисони муосир – хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ заруранд, муайян намуд. Илова бар ин, кори илмӣ имкон дод, то ки як қатор вазифаҳои маъмулиро муайян снамоян, ки он ба ташаккули ҷаҳоннокии маърифатӣ дар раванди машғулиятҳои фаннии “Сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш” дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов мусоидат хоҳанд кард.

Марҳилаҳои аз ҷиҳати илмӣ асоснокшудаи раванди таълим, ки бо ташаккули самаранокии ҷаҳоннокии маърифатии донишҷӯёни муассисаи таҳсилоти олии касбӣ дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш алоқаманданд, пешниҳод шуда, зарурати муносибати тафриқавӣ ба ташкили ин раванд, ки қобилияти мустақилонаи ҷаҳоннокии маърифатии донишҷӯён, шавқу рағбати онҳоро ба рушди он ба назар мегирад, исбот гардида, омезиши машғулиятҳои инфиродӣ ва гурӯҳӣ барои баланд бардоштани самаранокии ташаккули ҷаҳоннокии маърифатӣ асоснок карда шудааст.

Ҳамзамон исбот карда шудааст, ки барои баланд бардоштани сифати ташаккули ҷаҳоннокии маърифатии донишҷӯёни Донишкадаи

тарбияи ҷисмонӣ ба номи С. Раҳимов дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш тавбаи технологияҳои анъанавии таълим бо методҳои муосир зарур аст.

Аҳамияти илмӣ таҳқиқоти диссертатсионии Давлятова Сарвиноз аз навгонии илмӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот бар меояд, ки нуктаҳои зерин муаррифғари онанд:

- барои рушди фаъолнокии мустақилонаи маърифатии донишҷӯёни муассисаи таҳсилоти олии дар мисоли Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С.Раҳимов равиши тафриқавӣ бо назардошти дастовардҳои шахсии донишҷӯён, шавқу рағбат ва ҳадафҳое, ки дар фаъолияти ояндаи касбии онҳо ба нақша гирифта шудаанд, мавриди истифода қарор дода шудааст;

- барои рушди фаъолнокии маърифатии донишҷӯён машғулиятҳои инфироӣ, гурӯҳӣ ва омехта истифода шуданд;

- дар рафти озмоиш хусусиятҳои фаъолнокии маърифатӣ ва душворӣҳое, ки донишҷӯён дар раванди таҳсил дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ҳангоми амалисозии фаъолияти мустақилонаи маърифатӣ дучор мешаванд, муайян карда шуданд;

- алокаи байни сатҳи ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ бо «беқувватшавӣ»-и фаъолнокии коллективи омӯзгорӣ ва кумаки рафиқон исбот карда шудааст;

- робитаи байни қобилияти ташкили фаъолнокии мустақилонаи маърифатӣ ҳангоми машғулиятҳои таълимӣ бо қобилияти истифодаи ин намуди фаъолият дар машғулиятҳои берун аз соатҳои таълимӣ муайян карда шудааст;

- нахустин бор аҳамияти маълумоти педагогии падару модарон дар самти аз ҷониби онҳо ба даст овардани донишҳои зарурӣ барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таҳқиқ шуданд.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки:

- методҳое дарёфт ва ошкор карда шуда, мавриди тасвир ёфтанд ва барои истифода дар амалия пешниҳод шуданд, ки тавассути онҳо имконпазирии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар ҷараёни таълим бо истифода аз усулҳои фаъолнокии маърифатӣ дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонӣ ба номи С.Раҳимов фароҳам меояд. Ин методҳо имкон медиханд, ки ба донишҷӯён дар ташаккули қобилияти фаъолнокии маърифатиашон кумаки зарурӣ расонида шавад;

- маҷмӯи масъалаҳои махсус, ки барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии мустақилонаи маърифатӣ ҳангоми машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Донишкадаи тарбияи ҷисмонии ба номи С. Раҳимов таҳия шуданд, имкон медиҳанд, ки то рушди фаъолнокии маърифатӣ дар самти дуруст ба роҳ монда шавад;

- барои ҳалли масъалаҳои ташаккули фаъолнокии маърифатӣ ва амалии таълимӣ роҳҳои гуногуни ташкили фаъолнокии мустақилонаи маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар доираи машғулиятҳо аз ҷанми сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш таҳия ва пешниҳод карда шуданд;

- барномае таҳия ва дар амал татбиқ шудааст, ки ҳадафи истифодаи он омода намудани ҳаёти омӯзгорон ва падару модарони донишҷӯён барои ҳавасмандгардонии фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ бо назардошти шароити муносири таҳсилоти олии касбӣ мебошад.

Дарачаи асосноккунии нуқтаҳои илмӣ Аз ҷониби муҳаққиқ ба таври муфассал қорҳои илмии мутахассисони ҷанми сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш ва олимони ватаниву хориҷӣ омӯхта шудааст.

Боэътимодии натиҷаҳои таҳқиқот дар он зухур меёбад, ки муқаррароти назариявии таҳқиқот ба таври қофӣ далелнок карда шуда, дар асоси таҳлилу арзёбии адабиёти илмӣ ва қори таҷрибавию озмоишӣ оид ба мавзӯи таҳқиқот анҷом ёфтаанд. Инчунин он бисёрҷанба ва тулонӣ ба иҷро расида, дар қараёни он мутобиқати пурраи асосҳои назариявӣ, ки аз таҳлили андешаҳои педагогии олимон, омӯзгорон ва равшиносон ба даст омадаанд, бо методҳои муносиби омӯзиши ин мавзӯ собит гардидааст ва ин имкон медиҳад ба ҳулосае оем, ки ҳулосаҳо ва муқаррароти ниҳонии таҳқиқот боэътимод ва асоснок мебошанд.

Дастовардҳои таҳқиқот бо тақя ба методологияи илмӣ, манбаъҳои гуногуни иттилооти илмӣ, методӣ, педагогӣ, психологӣ, таҳлилу таърифи бисёрҷанбаи мафҳумҳои асосӣ, истифодаи мақсадноки методҳои ҳамдигарро муқаммалкунандаи таҳқиқотӣ, ки ба ҳадаф, предмет, вазифа ва мантиқи таҳқиқот мувофиқанд, таъмин карда шуданд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар семинарҳои илмӣ-методӣ ва илмӣ-амалии Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов, Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи А. Қомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, қаласаҳои шӯбаи педагогика ва психология, шӯбаи ҷанҳои технологияи меҳнат, тарбияи ҷисмонӣ ва омодагии ҳарбии

Пажӯхишгоҳи рушди маориф муҳокима ва мавриди тасвибу озмоиш карор дода шуданд.

Муқаррароти асосии кори диссертатсионӣ ҳамчунин тавассути ироаи маърузаҳо дар чорабиниҳои илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ, конференсияҳо ва мизҳои мудаввар тасвиби худро ёфтаанд.

Натиҷаҳои асосии диссертатсия дар нашрияҳои илмии тақризшаванда дар шакли мақола ва ғушурдаҳои илмӣ ба таърифи расида, дар конференсияҳои илмӣ амалии дар Донишқадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов, Пажӯхишгоҳи рушди маориф ба номи А. Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон баргузоршуда ироа шудаанд.

Дар асоси омӯзиши маъхазҳои илмӣ ва гузаронидани корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ муаллифи диссертатсия ба хулоса омадааст, ки тавассути татбиқи таъмини ин фаъолиятҳо кӯшишҳои педагогиро талаб мекунад. Онҳо бевосита бо омилҳои зерин алоқаманданд:

- дарки мақсад дар доираи илми педагогика ва вазифаҳои раванди таълим дар марҳилаи ҳозира;

- ислоҳоти мунтазами мазмуни таҳсилот дар маҷмуъ, ба он дохил намудани масъалаҳои хосса (типикӣ), ки донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар раванди фаъолияти мустақилонаи маърифатӣ дучор мешаванд;

- таҳия ва татбиқи равиши нави рушди фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ки ба ташаккули марҳилавӣ ва тафриқавии фаъолнокии маърифатӣ дар раванди таълим асос ёфтааст;

- истифодаи таҷрибаи қаблан ҷамъшуда оид ба ҳавасмандгардонии ангезиши донишҷӯён ба фаъолияти мустақилонаи маърифатӣ ва шаклу усулҳои нави кор дар ин самт;

- истифода аз нури падару модароне, ки ба кумак расонидан ба таълимгирандагони ҷавон дар рушди фаъолияти маърифатӣ манфиатдор мебошанд.

Аз ин лиҳоз, асосҳои методологӣ ва назариявии таҳқиқоти Давлятбоева Сарвиноз ягон шубҳаангез набуда, боэътимод ва боварибахшанд. Муаллифи диссертатсия дониши хуби назариявӣ дошта, дорой қобилияти таҷлилу таҷзия намудани натиҷаҳои таҳқиқот аст, андешаву назари илман асосноки худро пешниҳод намудааст, ки ба ҳаллу ҷасли масъалаҳои муҳими хусусиятҳои педагогии таълими фанни сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ равона карда шудаанд.

Пояи таҳқикотӣ ва татбики амалии нуқтаи илмӣ, методҳои илмӣ-таҳқикотӣ, корҳои анҷомдода дар ҳар як давраи таҳқикот, мантики фикрронӣ ба талабот ҷавобгӯ мебошанд.

Муаллифи диссертатсия тавассути баргузориҳои корҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ собит сохтааст, ки тавассути татбики истифодаи низоми методҳои гуногуни эмпирикӣ ва назариявии таҳқикот, таҳлили ҳамачонибаи ба даст овардашуда ва тасдиқи онҳо бо таҷрибаи Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов, барои баланд бардоштани савияи дониши донишҷӯён аз фанни сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ мусоидат менамоянд.

Натиҷаҳои таҳқикоти илмӣ ва тавсияҳои пешниҳодшуда собит намуд, ки дар ташкили рушди фаъолнокии маърифатии донишҷӯён коллективи устодон, ки барои пешбурди ин фаъолият донишу малакаи заруриро доранд, нақши асосӣ мебошад. Таҳқикот имкон дод, ки самтҳои нави проблемаи таҳқиқшаванда муайян карда шавад, ки он ба тариқи зайл аст:

- таҳлили хусусиятҳои ташаккули фаъолияти маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ;

- таҳлил ва таҳқиқи хусусиятҳои тайёр кардани ҳайати устодони муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ барои рушди фаъолнокии маърифатии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ;

- омӯзиши имкониятҳои нерумандии падару модарон, ки ба донишҷӯён дар рушди фаъолнокии маърифатӣ кумак мерасонанд.

Баҳогузориҳои ягонагии дохилии натиҷаҳои бадастомада. Ягонагии натиҷаҳои бадастомадаро аз ҷониби доктараи дараҷаи илмӣ риоягаридани муҳлати марҳалаҳои таҳқикот, мавриди истифода қарор додани методҳои мувофиқ ба объект, мавзӯ, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқикот, интихоби дурусти миқдору ҳаҷми гурӯҳҳои озмоишӣ, имконияти воқеии тасвиби озмоиш дар амалияи таълиму тарбия таъмин намудаанд.

Автореферати диссертатсия дар сатҳи хуб таҳия гардида, ба мазмуни диссертатсия мувофиқ ва тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқикоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастovarдаи муаллиф медиҳад. Мақолаҳои нашрнамудаи унвонҷӯӣ муҳтавои асосии таҳқикоти диссертатсиониро инъикос мекунанд.

Эродҳо ба кори диссертатсионӣ. Дар баробари дастовардҳои муҳимми зикршуда, диссертатсия ва автореферати он аз камбудиву норасоӣҳо низ холӣ нест, ки зикри онҳо барои такмили минбаъдаи

тахкикоти диссертационӣ муфид хоҳад буд, аз ҷумла:

1. Бисёр хуб мешуд, ки маводи таҷрибаи касбии ҳуди муаллиф мавриди таҳлилу баррасӣ қарор гирифта, дар диссертатсия нишон дода мешуд.

2. Агар дар қисми таҷрибавӣ – озмоиши таҳқиқот донишҷӯёнӣ қоллечи тарбияи ҷисмонӣ низ ҷалб ва иштирок мекарданд, арзишмандии қори илмӣ ба маротиб баланд мешуд.

3. Муаллифи диссертатсия таъкид кардаанд, ки шароитҳои педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиши Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С. Раҳимов муайян ва асоснок қарда шудаанд. Бисёр хуб мешуд, агар довталаб барои исботи ин андешааш намунаеро айнан аз машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар диссертатсия манзур мекарданд ва ба ин васила собит мекарданд, ки вазъият дар ин ҷода дар воқеъ чунин аст.

4. Дар матни диссертатсия ва автореферати он ғалатҳои грамматикӣ, имлоӣ ва техникӣ ба назар мерасад, ки ислоҳи онҳо барои боз ҳам беҳтар шудани сифати қор мусоидат хоҳад қард.

Бояд зикр қард, ки норасоиву ғалатҳои зикрқардида ба арзиши илмии таҳқиқоти диссертационӣ ба ягон вачҳ халал қорид намесозанд.

ХУЛОСА

Диссертатсияи Давлятбоева Сарвиноз Абдумалиқовна дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули фаъолнокии маърифатии донишҷӯён дар машғулиятҳои сотсиологияи тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш (дар мисоли Донишкадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон ба номи С.Раҳимов)”, ки барои қарёфти қарақай илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст, ба талаботи Низомномаи Шӯрои диссертационӣ ва Тартиби қодани қарақай илмӣ (қарори Ҳуқумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, № 267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятқарории диссертатсияҳо барои қарёфти қарақай илмии доктори фалсафа (PhD)-доктор аз рӯи ихтисос, номзади илм ва доктори илм, авторефератҳо ва мақолаҳои илмии қопшуда доир ба мавзуи диссертатсия қавобгӯ буда, муаллифи он Давлятбоева Сарвиноз Абдумалиқовна сазовори қарёфти қарақай илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мебошад.

Такриз аз тарафи эксперт, номзади илмҳои педагогӣ, дотсент Самиев Тохирҷон мураттаб шудааст.

Такризи муассисаи пешбар дар ҷаласаи васеи семинари илмӣ-назариявии кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ, ки дар он доктараби дараҷаи илмӣ Давлятбоева Сарвиноз Абдумаликовна иштирок ва бо маъруза баромад намуд, баррасӣ ва тасдиқ шудааст.

Дар ҷаласаи васеи семинари илмӣ-назариявии кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ 13 нафар устодону омӯзгорон иштирок намуданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: "тарафдор" - 13 нафар, "бетараф" - нест, "муқобил" - нест. (Қарор дар ҷаласаи васеи семинари илмӣ-назариявии кафедраи педагогикаи умумидонишгоҳии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ аз 08.06.2023, №10/1).

Раиси ҷаласа, мудири кафедраи
Умумидонишгоҳии педагогикаи
Донишгоҳи давлатии омӯзгории
Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент

Мансурова Ҷ.С.

Эксперти таҳқиқоти диссертатсионӣ,
номзади илмҳои педагогӣ, дотсент

Самиев Т.А.

Котиби ҷаласаи Шӯрои олимони
факултет, номзади илмҳои педагогӣ

Арбобова Ф. А.

08.06.2023

Маълумот барои тамос: 734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, х.Рӯдакӣ 121; www.tgu.tj; E-mail: info@tgpu.tj, тел: +992(37) 224 13 83

Имзои Ҷ.Мансурова, Т.Самиев ва Ф.Арбобоваро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДДОТ ба номи С.Айнӣ

Мустафозода А.

“ ____ ” ____ 2023